

Hans og Ingeborg Rønningen

Nedskriverens navn	Martin M. Amundsen
Adresse	Storgt. 130, Lillehammer
Fødselsår 1894	Fødested Ringsaker
Er det egne opplevelser som skildres?	Nei
Hvis de gjengir en annens beretning – oppgi da fortellerens navn	
Hans Rønningen	
Fødselsår 1874	Fødested Rudsbygd, Fåberg

Undertegnede var på besøk hos Hans og Ingeborg Rønningen den 28/2 1960 for å gi Norsk Folkemuseum ytterligere opplysninger til avisutklipp. Først lar jeg Hans fortelle:

Mor vart tidlig enke og vi barn var små. Hun var stor og sterk - arbeidsmenneske av første sort. Kampen for å skaffe føde og hus stålsatte henne. "Matlausa" var et stygt og uhyggelig spøkelse i gamle "dar". Det var ingen trygd. At gå på fattigkassa var skamm, og ingen vilde støtte en sterk og frisk kjærring, likesom hun sjøl ikke vilde ha den skammen. Men hun var enke med små onger, og da var det straks kjøplyte på hende. Men vi bodde i fjøset. Og det ble soverommet og hjemmet vort. Og vi sov og hadde det varmt og godt døgnet rundt. "Vinterstida" trakte det nokså godt for kulda snodde seg inn fra nov og nåver. Om dagen smøg solstråler inn, og vi onger så disse fine, rimfrossne tråder skinne så fint i Kingelor-væva. Dette var julestjerna vår. - Billigere og bedre morroleiker kan vel ikke finnes. Og friske og glade var vi.

Gamle klær fikk vi fra venner som syntes synd på mor og oss farlause onger. Det var helst fattigfolk som ga oss dette. Plasskjærringer fra nabolaget.

Nede på Bleken var det urimelig stort kjøkken og en veldig stor klæbersteinspeis – ellers murt av gråstein hele pipa opp på taket.

Rundt peisen fikk vi sitte. Det var moro å se varmen og røiken. Du kan tru det luktet godt av maten som dampet borte på komfyren og blev øst på fat - store træfat blev satt på bordet. Tve-stekt flattbrød fikk vi onger hver vor bit av. Forat vi skulle sitte stille og rolige. Det luktet nok styggelig sterkt fjøs av oss, så vi ikke fikk sitte ved bordet. Vi var rene fjøsnisser, men jeg tror at denne lukta var helsug og bra. Og jeg tror at ingen har kreppert og dødt av denne fæle og usunne lukta heller. Men jeg har hørt at fjøslukta skal være bra for astma'n.

Ja hu mor sleit nok fælt med all vassbæringa åt så stor bøling. Jeg huger at stakken hendes var stivfrossen av snø og is. Lange, tykke uldstrømper hadde hun. Underbokser hadde ingen av oss. Jeg var tjennestekar fra 1888 på Land - en lang tid - i 19 år.

I 1908 giftet vi oss. Ingeborg var fra Bleikjeringa - ein husmannsplass søndenfor her. Hun var 20 år og jeg vart 34 år. Søstera hendes var tidligere gift til nabogården Fondstad. Der var det stor stuggubygning og der fikk vi rom så vi bodde der i fem år. Men det vart forliten plass der så vi flytte hit til Rønningen i 1913. Stuggua her var ikke stor - 7 x 5 meter. Kjøkkenet var størst. Kammerset var lite for ovenfor var det en mørk stygg kåvå. Denna store peisen gikk langt frampå gulvet og ut i kåvåen også. Og hele greia var muret av stor gråstein. Leire

og kalk var bindemiddlet i store stygge klomper rundt hver stein. Sot og leirklomper datt på peisspellet rett som det var. Ofte trillet de ned i peisgrua så asken fauk og flammet ut i kjøkkenet.

Kjellerlemmen var innefor kjøkkendøra så kjelderhullet var fra peisfoten. Kjeldermuren rundt stuggua var røiset oppå jordbakken såat jorden dannet vegger fra jordgulvet og oppover. En liten potetbinge og hyller fra gulv til tak fra kjellertrappen, og gulvet var trangt å snu seg på. Bøyd og krokete måtte vi voksne stå dernede på jordgulvet i ”kjelleren”.

Vi hadde 3 barn da vi kom hit. Og Ingeborg fikk 6 barn her, så vi var 11 i alt. Det var ikke greit mang en gang. Måtte kjøpe både mel og alle ”klæa” da. Skotøiet var det verst med. Og dyrest også.

Da vi kom hit, fødte vi ein ku. Men jeg grov åker om kvelden og i søndagen. Poteter hadde vi nok av. Et mål med byggåker. Og av byggmelet kokte vi graut. Men vi måtte kjøpe my mel. Selv hadde jeg kosten på Bleiken. Og maten var bra der, men ikke så god som på Land som var my mindre. Her i nærheten har det stått ein Kirke engang i tiden. Men ingen vet sikkert hvor den har stått. Men Land og Holen har engang vøri jordeiendom under Kirken i katolsk tid. Godt vet vi at det har vøri en ridder her på Bleken. Store jordvidder og mektig herre med masse husmenn og leileininger heroppe i bakkene omkring her.

Jeg hadde pliktarbeide 30 dage om vinteren, men det blev utpå vårparten så det gikk mest i ett med våronnen. Om vinteren hugget og kjørte jeg tømmer. Det var de kontanta jeg hadde til å fø og klæ oss med, i skuronnen var kjærringa og onga borte på fortjenneste. Da skar de med sigd mest på en liten gård i nærheten her, Holen nabogården nedpå her.

”Ingeborg”: Onga måtte ut så snart de var konfermerte. Og ein av døttrom vore er søster på et sykehus utpå Hedemarken. En sønn og en datter er bosatt ved Lillehammer. Og jeg er ofte der på besøk sier Ingeborg. Det er slik stas når ”bedstemor” kommer, så jeg må være ettpar ”dar” hos hver familie. Gårdsgutten er hjemme på Rønningen. Og den yngste datter er budeie og onnejente om sommeren. Begge er de ugifte. Så jeg har det så fritt og godt. Her skal du få se fotografi av oss alle 11 på guldbryllupsdagen vår. Vi sitter herinne som du ser. Hun er så stolt av barna sine Ingeborg. Det har hun grund til også.

Først bygget vi det pene fjøset og låven. I fjor pannelte de stuen både innvendig og utvendig. De har elektriskt pumpe i uthuset og springvann og vask på kjøkkenet. Elektriskt komfyr ved siden av vedkomfyren. De har gjort ein svær insats siden de kjøpte Rønningen. Nu forer de 3 voksne melkekuer og har dertil to kalver. De ventet oppgjør for to griser som de hadde sendt på slakteriet. Begge har de alderstrygd så nu er det bare velstand på Rønningen. Glade og lykkelige på sine gamle dage er belønningen for alt slit og strev.

Lillehammer 29/2 – 1960

M. M. Amundsen